

VINDICTIVELAAN 35: 'T WATERHUIS

door **Ivan VAN HYFTE**

De bevoorrading van water moet in het laat-middeleeuwse Oostende altijd al een ernstig probleem geweest zijn. Zowat overal in stad werden er, alvorens een huis werd gebouwd, bakstenen waterputten gegraven (1).

Met de bouw van het Waterhuis zal in de watervoorziening ongetwijfeld verbetering komen.

Aan de sluizen van het Mercatordok, vlak bij het station, ligt één van de oudste horecazaken van Oostende. "The oldest pub in town" noemde een Engelsman het mij en hij dronk zeker geen water in die brasserie die nu van 's morgens tot 's avonds druk beklant is.

De weinige auteurs (2) die over dit merkwaardig oud gebouw geschreven hebben, starten hun verhaal in 1632, al heb ik mijn twijfels over deze bouwdatum. Dit neo-classicistisch huis lijkt me eerder van de jaren 1700.

Daniël DEMOOR haalt een decreet van het Schepencollege aan, gedateerd 13 mei 1632. Daarin staat te lezen dat "...Guillaume VAN DYCKE met enige brouwers van de stad goed gevonden had alhier op de kaai een citerne of terrasbak te doen maken om daarin te brengen het water uit de rivier komende van Brugge naar Plasschendaale en daarmede de terrasbak altijd voorzien te houden tot gebruik van de brouwers, de stad, de Armada van zijne Majesteit en het garnizoen mits redelijk salaris..."

Deze cisterne of waterbak van 50 op 60 voet lag op een stuk grond waarop vermoedelijk pas later het huidige Waterhuis zou gebouwd worden. Feit is dat de wakkere VAN DYCKE een winstgevende bezigheid zal gehad hebben aan de verkoop van drinkbaar water. Meer zelfs, hij had de exclusiviteit om alle vreemde zeeschepen te bevoorraden met levensbelangrijk water, aangevoerd uit de Oostendse Vaart door waterschepen opgeslagen in zijn waterput.

Om een idee te hebben hoe het er aan toeging in en rond het Waterhuis, volgen enkele anekdotes.

- Op 5 november 1716 verbiedt het stadmagistraat alle Oostendenaars of burgers om nog op eigen initiatief water te verkopen aan vreemde schippers. De reden was dat Arthur BLONDEEL, "pachter van vers water", het monopolie van verkoop had. De eventuele straffen waren niet mals: "... op straf van het water te zullen moeten uitgieten op de straat, de tonne te verbeuren, terwijl hen ook een boete zou opgelegd worden..."
- Op 1 juni 1733 brengt het Schepencollege ter kennis dat het zich zorgen maakt over de schadelijkheid van het ziltige putwater waarmee bier gebrouwen werd.
- Nadat Patricius VAN DEN KERKHOVE, de eigenaar van "het vers waterschap" had laten weten dat schippers met hun sloep klandestien vers water gingen halen boven het Sas van Slijkens, verbood het College op 24 september 1763 om nog water te halen te Slijkens.
- In een akte van notaris Philippe RYCX (27-2-1733) is sprake van "dheer Francoys VERBEKE en consoorten geïntresseerde inden waterschepe tot het haelen van soete waeteren en de cysterne ter caye dezer stede".
- Historicus Jacobus BOWENS vertelt in zijn "Nauwkeurige Beschrijving der oude en beroemde zee-stad Oostende, gelegen in Oostenrijksch Vlaenderen", II, p. 157 dat "...men had sedert de maend December van het voorleden jaer (1778) geen Regen gehad, zoo dat het zoet water in de stad ten alle kanten ontbrekende, het Gemeynthe in groot gebrek was, zoo verre, dat met

genoodzaakt wat het water door het water-schip in de brugsche vaerd te laeten haelen tot een iders gerief...”

Tijdens de Napoleontische oorlogen werd het stil op het driehoekig terrein van de Kaai: de verkoop van water werd stopgezet omdat de vreemde schepen Oostende niet meer aandedden.

In 1815 dienden Louis Bernard TRIBOU en weduwe DRYVOET een verzoekschrift in bij het stadsbestuur om opnieuw het alleenrecht op de verkoop van drinkbaar water vanuit het Waterhuis in handen te krijgen.

Volgens kadastrale informatie woont acht jaar later ene Jacobus LUSYNE in het huis; deze herbergier die nog 3 andere huizen te Oostende bezat, komt te overlijden op 13 maart 1851. Zijn eigendommen, waaronder “une maison nommée “het Waterhuis””, gaan over op zijn weduwe en kinderen. We schrijven 28 juli 1864. Notaris VANCAILLIE houdt een “licitation publique” (verkoop bij opbod) waarbij Luc (in de kadastrale legger Louis genoemd) LUSYNE enkel het waterhuis behoudt en de stad eigenaar van de grond wordt (3). De stad wilde weliswaar het gebouw kopen om er de douane in onder te brengen, maar vond de prijs te hoog.

Op een stadsplan uit 1872 is het verschil met 1835 enorm: op de in 1850 gedempte stadsgracht werd de Zuidstraat getrokken; het Rijksentrepot is gesloopt en de Koophandelsplaats gevormd. De nieuwe verkaveling komt héél dicht bij het Waterhuis. Op 2 oktober 1888 is er de openbare verkoop door Luc LUSYNE aan Albert VROONE en op 25 oktober verkoopt, bij hoger bod, dezelfde LUSYNE aan Ernest HUYGHE-DECEUNICK, herbergier in Oostende. Van de stad als eigenaar van de grond is geen sprake meer.

Ondertussen gaat het bevoorraden van schepen met ijzeren karren steeds maar verder.

Een beeld dat Leon SPILLIAERT in 1909 inspireerde voor zijn bekende aquarel “De waterkar”(4), toen hij op een zolderkamer (5) boven een café op de hoek van de Visserskaai den de Nieuwstraat, een atelier huurde. Vanuit het raam aan de straatkant was hij getuige van het gebeuren.

In het jaarboek “Ter Cuere Bredene”, 1976, haalt R. VERBANCK een factuur uit 1914 aan van Albert LANOYE-SANDERS waarop een wagen water toen zes frank kostte (6).

Dit bevoorradingsstelsel duurde nog tot 1923 wanneer Oostende aangesloten werd op de aanvoerleidingen met drinkbaar water (“kroantsjeswoater”) uit de Bocq (rivier).

Toen was de rol van het Waterhuis, als leverancier van drinkbaar water, definitief uitgespeeld. Vanaf dat jaar verdwijnt het oude gevelschrift “general supply of drinkwater” en komt “Brasserie Waterhuis” in de plaats. Een handige manier voor verzamelaars om de desbetreffende zichtkaarten te dateren.

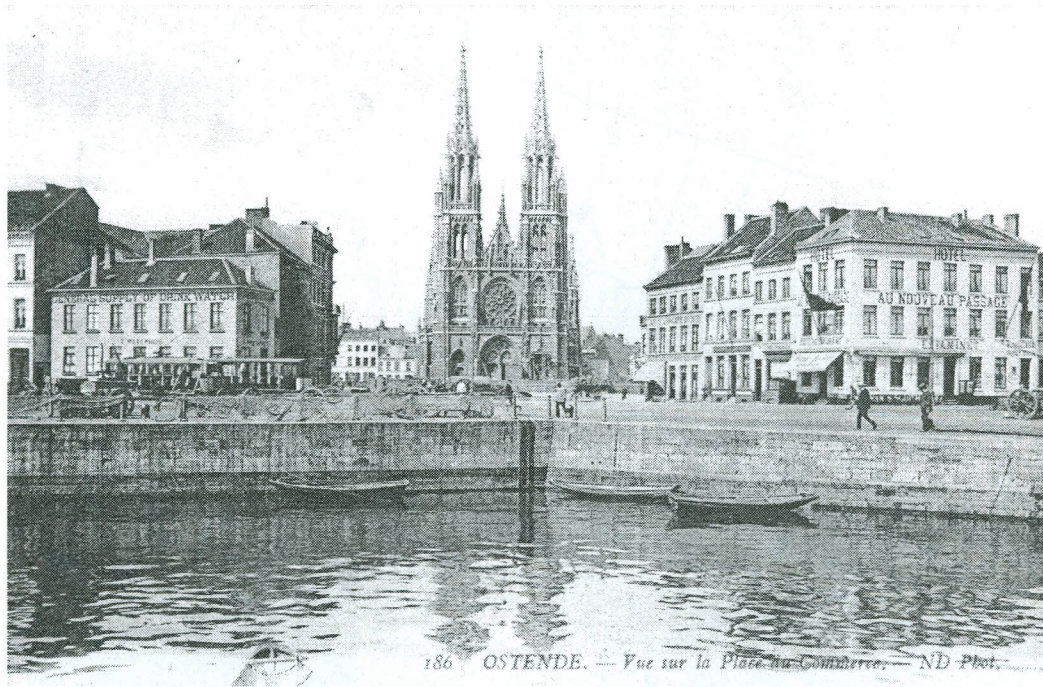
In 1926 wordt “grond verkocht met de straat” (7). Dit is een strook uit het openbaar domein, geregistreerd op 13.10.1926. In 1928 wordt daarop gebouwd, wat vandaag-de-dag verrassend en duidelijk nog te zien is op de Vindictivelaan en op het Sint Petrus- en Paulusplein. Zo sluit het Waterhuis naadloos aan op de verkaveling van 1872 (zie plan). Een Ansichtkaart uit die tijd (8) leert ons dat het café toen werd uitgebaut door het echtpaar Louis STORME-DRIESMANS.

Op 7 november 1963 verkoopt notaris SEBRECHTS openbaar het Waterhuis; de nieuwe eigenaar is een naamloze vennootschap, Brasseries Artois, die op 17 maart 1989 de N.V. ImmoBrew wordt. Een nieuw terras, aangebouwd aan het Waterhuis, wordt op 1 juli 1999 in gebruik genomen door Mevr. Carine SEMAESSE die nu nog eigenaar is. Eén van haar bereidwillige personeelsleden

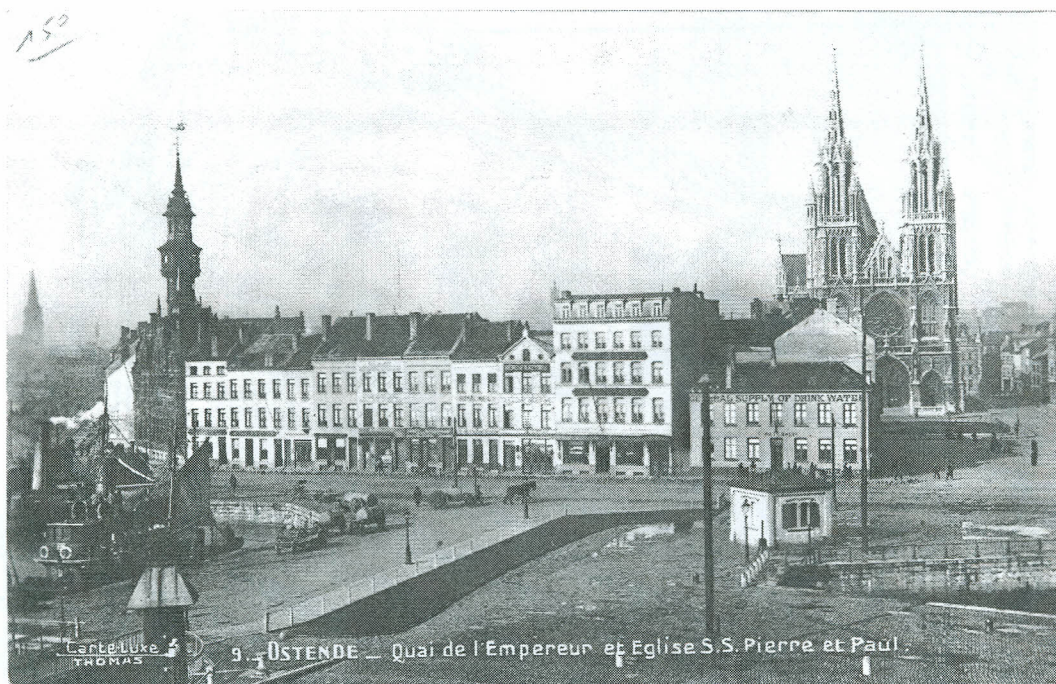
toonde me onlangs in de kelder zéér oude gewelven, maar mijn stille hop om nog sporen aan te treffen van één of meerdere citernes moest ik opgeven.

VERWIJZINGEN

- (1) In De Plate 1978, p 99 vermeldt R.VERBANCK een Oostends plan uit 1593 waarop een groot aantal steenputten aangeduid staan.
- (2) D. DEMOOR, in De Plate 1976,12, pp 8-10.
R. VALCKE, in zijn scriptie in het kader van de gidsenopleiding Lange Nelle – Oostende: “*Van Waterhuis tot watertorre*” (Oostende 1992-1993).
- (3) Kadaster-archief West-Vlaanderen, Brondocument en mutatiejaar: 1864 opg 73, art.1930.
- (4) Aquarel, kleurpotlood en kleurkrijt op papier, 48 cm x 62 cm. (Collectie Mu.ZEE Oostende).
- (5) Ook Constant PERMEKE gebruikte deze zolderruimte van waaruit hij het visserijgebeuren op de Kaai observeerde. Dit resulteerde ondermeer in zijn olieverfschilderij uit 1913 “*De haven van Oostende*” waar ook een waterkar op te zien is. (Collectie Museum voor Schone Kunsten, Gent).
- (6) R. VERBANCK “*Van de oude naar de nieuwe Visserskaai*”, K6.
- (7) Kadaster-archief West-Vlaanderen, Brondocument en mutatiejaar: 1926 staat 223/924, art. 1930..
- (8) Collectie Ivan Van Hyfte, Oostende. Let op de garnaltafels.

1910: Ostende: Vue sur la place de Commerce. ND. Phot

1919: Quai de l'Empereur et l'Eglise S.S. Pierre et Paul

Ansichtkaart. Carte-Lux Thomas

OSTENDE Gare Maritime.

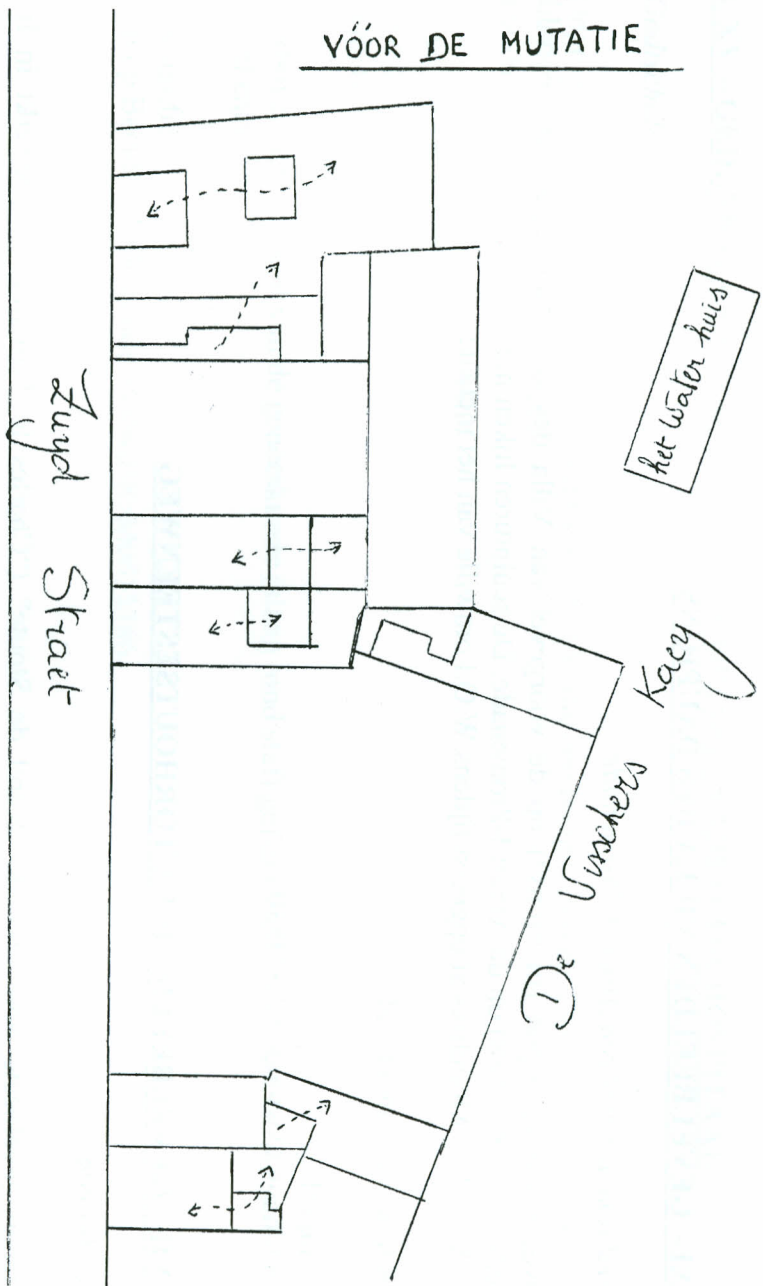

1921: Ostende, Gare Maritime

1927: terras van "In 't Waterhuis". Storme-Driesmans

VÓÓR DE MUTATIE

NA DE MUTATIE

